

جہان اسلام
دکتر سیدیحی صفوی

کتاب دوم

کتاب دوم، مجموعہ مطالعات جہان اسلام

جہان اسلام

شمال آفریقا و جنوب غرب آسیا

دکتر سید یحییٰ صفوی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سرشناسه	: صفوی، سید یحیی، ۱۳۳۱
عنوان و نام پدیدآورندگان	: جهان اسلام: شمال آفریقا و جنوب غرب آسیا / مدیر گروه تحقیق سیدیحیی صفوی؛ گروه تحقیق حمزه صفوی... [و دیگران].
مشخصات نشر	: تهران انتشارات امیر کبیر:
مشخصات ظاهری	: ۷۳۶ ص: مصور، جدول.
فروست	: مجموعه جهان اسلام؛ کتاب دوم.
شابک	: مجموعه مطالعات جهان اسلام، کتاب دوم
وضعیت فهرست نویسی	: قیپا
یادداشت	: گروه تحقیق دکتر سید حمزه صفوی (استادیار دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران)، دکتر علیرضا فرشچی، احمد صدقی
موضوع	: کشورهای اسلامی
شناسه افزوده	: صفوی، حمزه، ۱۳۶۰ -
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۱ ج ۷ ص ۴/ DS۳۵/۶
رده بندی دیویی	: ۹۰۹/۰۹۷۶۷۱
شماره کتاب شناسی ملی	: ۲۹۷۰۸۱۴

کتاب دوم، مجموعہ مطالعات جہان اسلام

جہان اسلام

شمال آفریقا و جنوب غرب آسیا

دکتر سید یحییٰ صنوی

کتاب دوم، مجموعه مطالعات جهان اسلام

جهان اسلام

شمال آفریقا و جنوب غرب آسیا

مدیر گروه تحقیق: دکتر سید یحیی صفوی

گروه تحقیق: دکتر سید حمزه صفوی (استادیار دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران)،

دکتر علیرضا فرشچی، احمد صدقی،

طرح جلد: گروه خلاقیت آیدیا لیست

صفحه آرای: خورشید فروتن

صاحب اثر: موسسه آینده پژوهشی جهان اسلام

ناشر: انتشارات امیر کبیر

ویراستار: علی ربیعی

شمارگان: ۳۰۰۰ نسخه

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۲

قیمت: ۳۲۰,۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۲۶۹۵-۲۶-۳

نشانی مرکز پخش: تهران

تمام حقوق این اثر برای موسسه آینده پژوهی جهان اسلام محفوظ است.

فهرست مطالب

الف	مقدمه
۱۹	افغانستان
۲۱	وضعیت جغرافیایی
۲۴	پیشینه
۲۸	اقتصاد
۳۰	صنعت و تجارت
۳۴	تولید و توزیع نیرو
۴۰	امور مالی
۴۱	حمل و نقل
۴۴	گردشگری و جهانگردی
۴۵	مراجع قانونی، قضایی و اجرایی
۴۸	دین و مذهب
۴۸	مطبوعات
۵۰	آموزش
۵۲	فرهنگ
۵۴	وضعیت دفاعی
۵۵	بررسی‌های آماری
۵۹	پی‌نوشت
۶۱	امارات متحده عربی
۶۳	وضعیت جغرافیایی
۶۵	پیشینه
۷۵	اقتصاد
۷۸	صنعت و تجارت
۹۲	تولید و توزیع نیرو
۹۹	مراجع قانونی، قضایی و اجرایی
۱۰۳	دین و مذهب
۱۰۴	مطبوعات
۱۰۴	امور مالی
۱۰۶	حمل و نقل
۱۰۷	آموزش
۱۰۷	گردشگری و جهانگردی
۱۰۸	وضعیت دفاعی
۱۱۲	بررسی‌های آماری
۱۱۷	پی‌نوشت
۱۲۱	ایران
۱۲۳	وضعیت جغرافیایی

۱۲۷.....	پیشینه.....
۱۶۳.....	اقتصاد.....
۱۷۴.....	تولید و توزیع نیرو.....
۲۱۴.....	مراجع قانونی، قضایی و اجرایی.....
۲۰۷.....	صنعت و تجارت.....
۲۱۷.....	حمل و نقل.....
۲۲۹.....	دین و مذهب.....
۲۲۹.....	مطبوعات.....
۲۳۲.....	آموزش.....
۲۳۳.....	گردشگری و جهانگردی.....
۲۳۴.....	فرهنگ.....
۲۳۵.....	وضعیت دفاعی.....
۲۳۸.....	بررسی‌های آماری.....
۲۴۱.....	امور مالی.....
۲۴۵.....	پی‌نوشت.....
۲۴۹.....	بحرین
۲۵۱.....	وضعیت جغرافیایی.....
۲۵۳.....	پیشینه.....
۲۵۸.....	اقتصاد.....
۲۶۳.....	صنعت و تجارت.....
۲۷۰.....	امور مالی.....
۲۷۳.....	گردشگری و جهانگردی.....
۲۷۴.....	حمل و نقل.....
۲۷۶.....	مراجع قانونی، قضایی و اجرایی.....
۲۸۱.....	مطبوعات.....
۲۸۲.....	فرهنگ.....
۲۸۵.....	آموزش.....
۲۸۴.....	وضعیت دفاعی.....
۲۸۸.....	بررسی آماری.....
۲۹۴.....	پی‌نوشت.....
۲۹۷.....	پاکستان
۲۹۹.....	وضعیت جغرافیایی.....
۳۰۱.....	پیشینه.....
۳۰۴.....	اقتصاد.....
۳۰۶.....	صنعت و تجارت.....
۳۱۱.....	گردشگری و جهانگردی.....
۳۱۲.....	امور مالی.....
۳۱۳.....	حمل و نقل.....

۳۱۶.....	مراجع قانونی، قضایی و اجرایی
۳۱۷.....	دین و مذهب
۳۱۹.....	مطبوعات
۳۲۲.....	فرهنگ
۳۲۵.....	آموزش
۳۲۸.....	وضعیت دفاعی
۳۳۱.....	بررسی‌های آماری
۳۳۶.....	پی‌نوشت
۳۳۹.....	ترکیه
۳۴۱.....	وضعیت جغرافیایی
۳۴۴.....	پیشینه
۳۵۰.....	اقتصاد
۳۶۰.....	صنعت و تجارت
۳۶۴.....	امور مالی
۳۶۴.....	گردشگری و جهانگردی
۳۶۵.....	مراجع قانونی، قضایی و اجرایی
۳۷۲.....	دین و مذهب
۳۷۵.....	مطبوعات
۳۸۰.....	حمل و نقل
۳۸۱.....	فرهنگ
۳۸۲.....	آموزش
۳۸۴.....	وضعیت دفاعی
۳۹۳.....	بررسی‌های آماری
۴۰۱.....	پی‌نوشت
۴۰۵.....	عراق
۴۰۷.....	وضعیت جغرافیایی
۴۱۱.....	پیشینه
۴۲۱.....	اقتصاد
۴۵۰.....	مراجع قانونی، قضایی و اجرایی
۴۵۳.....	دین و مذهب
۴۵۴.....	امور مالی
۴۵۴.....	مطبوعات
۴۵۵.....	صنعت و تجارت
۴۵۵.....	آموزش
۴۵۶.....	وضعیت دفاعی
۴۵۷.....	بررسی آماری
۴۶۳.....	پی‌نوشت
۴۶۷.....	عربستان

۴۶۹	وضعیت جغرافیایی
۴۷۳	پیشینه
۴۷۸	اقتصاد
۴۸۲	صنعت و تجارت
۴۹۰	حمل و نقل
۴۹۴	گردشگری و جهانگردی
۴۹۷	امور مالی
۵۰۱	مراجع قانونی، قضایی و اجرایی
۵۰۹	دین و مذهب
۵۱۲	مطبوعات
۵۱۲	فرهنگ
۵۱۳	آموزش
۵۱۵	وضعیت دفاعی
۵۱۹	بررسی‌های آماری
۵۲۴	پی‌نوشت
۵۲۷	عمان
۵۲۹	وضعیت جغرافیایی
۵۳۲	پیشینه
۵۳۹	اقتصاد
۵۵۴	صنعت و تجارت
۵۶۱	مراجع قانونی، قضایی و اجرایی
۵۶۵	مذهب و دین
۵۶۵	مطبوعات
۵۶۶	امور مالی
۵۶۷	صنعت و تجارت
۵۶۷	فرهنگ
۵۶۸	آموزش
۵۶۸	وضعیت دفاعی
۵۷۲	بررسی آماری
۵۷۷	پی‌نوشت
۵۷۹	قطر
۵۸۱	وضعیت جغرافیایی
۵۸۳	پیشینه
۶۱۸	حمل و نقل
۵۹۳	اقتصاد
۶۱۲	تجارت و صنعت
۶۲۱	مراجع قانونی، قضایی و اجرایی
۶۲۵	دین و مذهب

۶۲۶	مطبوعات
۶۲۸	فرهنگ
۶۲۹	گردشگری و جهانگردی
۶۲۹	آموزش
۶۳۱	وضعیت دفاعی
۶۳۳	بررسی‌های آماری
۶۳۹	پی‌نوشت
۶۴۳	کویت
۶۴۵	وضعیت جغرافیایی
۶۴۸	پیشینه
۶۵۲	اقتصاد
۶۵۸	صنعت و تجارت
۶۶۵	امور مالی
۶۶۸	مراجع قانونی، قضایی و اجرایی
۶۷۱	مطبوعات
۶۷۳	حمل و نقل
۶۷۵	گردشگری و جهانگردی
۶۷۵	آموزش
۶۷۶	فرهنگ
۶۷۷	وضعیت دفاعی
۶۷۹	بررسی‌های آماری
۶۸۴	پی‌نوشت
۶۸۷	یمن
۶۸۹	وضعیت جغرافیایی
۶۹۲	پیشینه
۷۰۰	اقتصاد
۷۰۳	صنعت و تجارت
۷۱۲	حمل و نقل
۷۱۴	گردشگری و جهانگردی
۷۱۵	مراجع قانونی، قضایی و اجرایی
۷۱۹	دین و مذهب
۷۱۹	مطبوعات
۷۲۲	فرهنگ
۷۲۳	آموزش
۷۲۳	وضعیت دفاعی
۷۲۷	بررسی‌های آماری
۷۳۱	پی‌نوشت

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قَدْ جَاءَكُمْ مِنَ اللَّهِ نُورٌ وَكِتَابٌ مُبِينٌ يَهْدِي بِهِ اللَّهُ مَنِ اتَّبَعَ رِضْوَانَهُ سُبُلَ السَّلَامِ وَ يُخْرِجُهُمْ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ بِإِذْنِهِ وَ يَهْدِيهِمْ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ.^(۱)

به فضل و توفیق الهی اینجانب و گروه تحقیق مؤسسه آینده پژوهی جهان اسلام با تلاش مجاهدت گونه چهار ساله توانستیم دومین کتاب از مجموعه هشت جلدی جهان اسلام را تألیف نمائیم.

شناخت کلی از جغرافیا، تاریخ و تمدن و وضعیت سیاسی، فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و نظامی بیست و یک کشور شمال آفریقا و غرب آسیا با استفاده از آخرین آمارهای (اطلاعات پایه) اقتصادی، جمعیتی و تغییر و تحولات سیاسی مربوط به کشورهای شمال آفریقا یعنی مصر، لیبی، الجزایر، تونس، و مراکش و غرب آسیا یعنی پاکستان، افغانستان، ایران، ترکیه، عراق، سوریه، لبنان، اردن، فلسطین اشغالی و کشورهای جنوبی خلیج فارس کویت، بحرین، عربستان سعودی، امارات متحده عربی، عمان و یمن در این دو کتاب بصورت علمی و با دقت لازم و بصورت اطلاعات پایه و با هدف ارائه ی تصویری به نسبت جامع از کشورهای مذکور، آورده شد.

در اهمیت منطقه ی شمال آفریقا و جنوب غرب آسیا بطور خلاصه می توان بیان کرد:

۱- به ندرت میتوان در مقیاس جهانی منطقه ای منحصر به فرد همچون شمال آفریقا و جنوب غرب آسیا پیدا کرد که دارای سابقه تمدنی فرهنگی باچنین قدمت چند هزار ساله باشد و این منطقه خاستگاه اصلی ادیان بزرگ الهی اسلام، مسیحیت و یهودیت می باشد.

۲- این منطقه قبل از ظهور اسلام، منطقه ی بر خورد، تنش و جنگهای فراوان امپراطوری ایران و امپراطوری روم و یونان بوده است.

۳- در این منطقه جنگ‌های طولانی مدت صلیبی‌های مسیحی با مسلمانان (در قرن‌های یازدهم و دوازدهم میلادی حدود تاریخ ۱۲۹۱-۱۰۹۵ م) برای فتح بیت المقدس رخ داده است که در نهایت با شکست مسیحیون صلیبی و پیروزی قاطع مسلمانان همراه بوده است.

۴- امپراطوری عثمانی به عنوان یک قدرت سیاسی بزرگ اسلامی در این منطقه ظهور کرد و از سال (۱۲۹۹ تا ۱۹۲۲ میلادی) در منطقه مدیترانه و پیرامون آن عهده دار حکومت بوده است. قلمرو حکومت امپراطوری عثمانی (قرن ۱۶ م) مناطق آسیای صغیر، خاورمیانه شمال آفریقا و قلب اروپا (جنوب شرق اروپا) و قفقاز بوده است و قلمرو رسمی این قدرت بزرگ که داعیه خلافت اسلامی را داشت در زمان اوج قدرت بالغ بر ۶/۵ میلیون کیلو متر مربع مساحت داشته و جمعیت آن به بیش از ۳۵۰ میلیون نفر ذکر شده است.

۵- بیشتر کشورهای منطقه شمال آفریقا و غرب آسیا در جنگ‌های اول و دوم جهانی مورد اشغال لشگریان اروپا و آمریکا قرار گرفتند و پس از جنگ اول و دوم جهانی مناطق تحت تسلط امپراطوری عثمانی بین قوای متفقین تقسیم گردد.

۶- با کشف نفت برای اولین بار در ایران ۱۹۰۸ میلادی و ساخت پالایشگاه آبادان در سال ۱۹۱۲ میلادی بعنوان بزرگترین پالایشگاه خاورمیانه و پس از آن کشف نفت در سایر کشورهای عربی پیرامون خلیج فارس و تغییر سوخت ناوگانهای نظامی اروپائیان از ذغال سنگ به نفت سنگین و برای سوخت خودروها و هواپیماهای متفقین در جنگ دوم جهانی و تأثیر نفت و پس از آن گاز برای صنعتی شدن کشورهای اروپایی و آمریکا به اهمیت این منطقه چندین برابر افزوده شد (هم اکنون هم تسلط و کنترل منابع انرژی این منطقه بزرگترین هدف آمریکائیان است)

۷- خروج استعمار انگلیس از خلیج فارس، دریای عمان شمال آفریقا و غرب آسیا و رقابت استراتژیک با اتحاد جماهیر شوروی از بزرگترین رُخداد این منطقه طی پنجاه سال اخیر می باشد.

۸- پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی ایران به رهبری حضرت آیت الله العظمی امام خمینی (ره)

خارج از اراده و کنترل قدرتهای بزرگ دوران جنگ سرد (۱۹۴۵-۱۹۹۱) یعنی آمریکا و اتحاد جماهیر شوروی نظم جهانی مبتنی بر تسلط قدرتهای بزرگ بر سرنوشت مسلمانان و غیر مسلمانان را بهم ریخت. انقلاب اسلامی بر اساس بینش و رویکرد خدا محوری و قانون اساسی مبتنی بر احکام اسلام و سنت نبوی و علوی با شعار محوری نفی سلطه گری و سلطه پذیری (لا تظلمون و لا تظلمون) و بر اساس عدم وابستگی به قدرتهای مسلط جهانی و به عنوان یک نهضت الهی و مردمی فراگیر مبتنی بر مدار فطرت پاک بشری، اهمیت قدرت فکری و فرهنگی اسلام (قدرت نرم افزاری) را با تشکیل جمهوری اسلامی ایران به منصف ظهور رساند.

احیاء تفکر اسلامی در تشکیل دولت های مردم پایه؛ جهان گرایی، تمدن اسلامی، حمایت و تقویت جنبش های اجتماعی و سیاسی و انقلابی، فرهنگ استکبار ستیزی و ظلم ستیزی و استقلال خواهی تعامل و تبادل فرهنگی و تمدنی با سایر ملت و دولتها بر اساس اصلاح طلبی درساختار و کار کرد نظام بین الملل و زیر سیستم های منطقه ای بر اساس عدالت و تغییر بازیگران منطقه ای و بین المللی، مفاهیم جدیدی را در روابط بین الملل بوجود آورد.

ریچارد نیکسون رئیس جمهور اسبق آمریکا پس از پیروزی انقلاب اسلامی ایران در کتاب، «پیروزی بدون جنگ» می نویسد: «در جهان اسلام از مراکش در مغرب تا اندونزی در شرق اسلام گرایی جای کمونیسم را به عنوان وسیله اصلی دگرگون سازی قهر آمیز گرفته است. تغییرات در جهان سوم آغاز شده و با دهای آن به مرحله توفان رسیده است و ما قادر نیستیم آن را متوقف کنیم». انقلاب کبیر اسلامی به رهبری حضرت امام خمینی (ره) بر وزن ژئوپلیتیکی ایران در جنوب غرب آسیا افزود و همکاری و هماهنگی دو قدرت دوران جنگ سرد در تشویق رژیم دیکتاتور عراق برای تجاوز نظامی به ایران و تحمیل جنگ هشت ساله بر ملت مظلوم ایران نه تنها نتوانست قدرت و عظمت انقلاب اسلامی و ملت بزرگ ایران را کاهش دهد بلکه با شکست نظامی عراق و پیروزی ایران بر وزن ژئوپلیتیکی

ایران در منطقه جنوب غرب افزوده شد.

۹- از جمله مسائل مهم منطقه جنوب غرب آسیا لشکرکشی نظامی آمریکا و ناتو و اشغال کامل کشور مسلمان افغانستان در سال (۲۰۰۱ م) و سرنگونی رژیم طالبان و حمله نظامی گسترده به عراق (۲۰۰۳ م) و سرنگونی رژیم دیکتاتور بعثی صدام حسین بود که از بین رفتن این دو رژیم مخالف ایران در شرق و غرب ایران با هزینه سیاسی، اقتصادی و نظامی آمریکا نیز به نفع جمهوری اسلامی ایران تمام شد.

۱۰- پیروزی مقاومت اسلامی لبنان (حزب الله لبنان) در جنگ ۳۳ روزه علیه اشغالگران صهیونیستی که به جنوب لبنان حمله کرده و آن منطقه را اشغال کرده بودند و شکست سیاسی نظامی صهیونیستها در این جنگ و پس از آن عدم موفقیت در اشغال مجدد نظامی نوار غزه و پیروزی مقاومت اسلامی فلسطین (حماس) بر این رژیم سفاک در جنگ ۲۲ روزه نقاط عطفی در تاریخ مبارزات مسلمانان عرب این منطقه شد و افسانه شکست ناپذیری این رژیم جعلی را باطل کرد و به ملت‌های اسلامی و رژیم‌های عربی این منطقه راه پیروزی‌های آینده را نشان داد.

۱۱- در اهمیت مسائل سیاسی و فرهنگی، امنیتی منطقه شمال آفریقا و جنوب غرب آسیا در زمان حاضر (زمستان سال ۱۳۹۲ هجری شمسی و ژانویه سال ۲۰۱۴ میلادی) سرنگونی رژیم‌های دیکتاتوری (بن علی) در تونس (حسنی مبارک) در مصر (علی عبدالله صالح) در یمن در اثر امواج بیداری اسلامی یا به قول غربیها (بهار عربی) و ادامه نهضت مردم مظلوم بحرین می باشد که هنوز هم ادامه دارد.

۱۲- دخالت‌های سیاسی نظامی پادشاهی سعودی و هزینه چند میلیاردی دلاری این رژیم با اعزام چند هزار تروریست به کشور سوریه برای سرنگونی نظام سیاسی سوریه به رهبری بشار اسد و کمک مالی و تشویق ترکیه و اردن توسط سعودیها و قطر آنها ایجاد یک جنگ داخلی در سوریه که منجر به کشته شدن چندین هزار نفر بیگناه شده است، در راستای منافع رژیم صهیونیستی و سیاست‌های راهبردی آمریکا در منطقه در غرب آسیا معنا و مفهوم پیدا می کند.

نزدیکی مواضع فدراسیون روسیه با سیاست‌های ایران در سوریه و حمایت جمهوری چین و وتو شدن

طرحهای آمریکا برای سوریه و مقاومت ارتش سوریه با دادن حدود ده هزار شهید برای دفاع از میهنشان و وفاداری به نظام سیاسی (بشار اسد) و وحشیگری ها و اعمال کشتارهای فجیع گروههای تروریستی و تکفیری باعث تنفر و انزجار مردم سوریه از این گروه ها و تقویت حمایت از حکومت قانونی سوریه شده و نوید بخش پیروزیهای آینده دولت و ملت سوریه بر این توطئه مشترک عربی، صهیونیستی و آمریکایی خواهد بود که البته حمایتهای مشترک جمهوری اسلامی ایران و حزب الله لبنان و فدراسیون روسیه و جمهوری چین در این پیروزیها نقش اساسی خواهد داشت.

امروزه این منطقه بعنوان پر چالش ترین منطقه ی کره ی زمین شناخته می شود.

موسسه آینده پژوهی جهان اسلام پیشنهادات صاحب نظران و فرهیختگان ارجمند را هدیه ای جهت ارتقای سطح کیفی کتب تألیفی در چاپ های بعدی می داند. ایمیل موسسه برای دریافت نظرات شما بزرگواران INFO@IIWFS.COM می باشد.

«كَتَبَ اللهُ لَا غَلْبَانَ أَنَا وَرُسُلِي»

دکتر سیدیحیی (رحیم) صفوی

تهران- تابستان ۱۳۹۲

